

Haber-Yorum

Ağ Devleti: Bir İnovasyon mu Yoksa Egemenliğe Yönelik Bir Meydan Okuma mı?

Haber:

Johor eyaletinin Forest City kentinde kurulan Ağ Okulu, Balaji Srinivasan'ın "Ağ Devleti" adlı kitabında yer alan fikirlerle bağlantılı olduğu yönündeki endişeler nedeniyle kamuoyunda geniş çaplı bir tartışma yaratmıştır. Proje, girişimciler, yapay zeka geliştiricileri, dijital gezginler ve start-up kurucularından oluşan bir topluluk olarak pazarlanmakta ve başlangıçta yabancı yatırımları ve yetenekleri çekmek üzere tasarlanmış bir başka teknoloji ve inovasyon merkezi gibi görünmektedir. Malezya makamları tarafından göçmenlik kanunlarına ve ulusal güvenliğe bağlı kalma konusunda yürütülen son soruşturmalar, kamuoyundaki tartışmaları daha da alevlendirmiştir. Bu topluluğun şu anda herhangi bir egemenlik yetkisine sahip olduğuna dair bir kanıt bulunmazken, "ağ devleti"nin ardında yatan felsefe, bu tür projelerin uzun vadeli fikri etkileri konusunda önemli soruları gündeme getirmektedir.

Yorum:

İlk bakışta, ağ okulu zararsız gibi görünmektedir. Zira ekonomik büyüme, doğrudan yabancı yatırım, teknoloji transferi, girişimlerin geliştirilmesi ve yüksek değere sahip istihdam olanaklarının yaratılmasını vaat etmektedir. Bu hedefler, Malezya'nın bölgesel bir teknoloji merkezi olma arzusuyla de uyumludur. Ancak tartışmayı sadece ekonomik faydalarıyla sınırlamak, ağ devleti mefhumunun daha derin ilkesel temellerini göz ardı etmek anlamına gelmektedir.

Geleneksel üniversite, iş inkübatörü veya teknoloji yerleşkesinden farklı olarak ağ devleti, ayrıcalıklı aşamalar aracılığıyla gelişen bir topluluk olarak tasvir edilmektedir. Ortak değerleri paylaşan bir sanal topluluk olarak başlayıp, ardından kendi ekonomik sistemini geliştirecek, fiziksel topraklar ele geçirecek, iç kurumlar inşa edecek ve nihayetinde yeni bir siyasi varlık olarak tanınmaya çalışacaktır. Bu nedenle endişe, bugünkü ağ okullarının gerçekliğinde değil, aksine bu toplulukların arkasında yatan felsefenin hedeflediği şeyde yatmaktadır.

Devletin egemenliği açısından bakıldığında, Malezya'nın endişesi son derece anlaşılabilir. Çünkü devletin sorumluluğu sadece bölgesel sınırlarını korumakla sınırlı değildir; aynı zamanda siyasi iktidarın tekeli korumaya da kapsamaktadır. Asıl endişe, özel bir topluluğun kendi kimliğini, idari yapılarını, ekonomik ağlarını ve onun anayasal devletle rekabet etmeye başlayan iç bağlılıklarını kademeli olarak geliştirdiğinde ortaya çıkacaktır. Nitekim tarih, eğitim, bilim veya ticaret maksatlarıyla inşa edilen kurumların, nihayetinde yeni siyasi kimliklerin şekillendiği merkezlere dönüşebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla hükümetler bu tür projeleri yalnızca doğrudan ekonomik katkıları temelinde değerlendiremez; aynı zamanda uzun vadeli kurumsal gidişatını da göz önünde bulundurması gerekir.

Yabancıların stratejik nüfuzuyla ilgili bir başka meşru endişe daha bulunmaktadır. Nitekim Batı'daki modern teknolojik gelişme büyük ölçüde yatırım sermayesi tarafından yönlendirilmektedir; zira özel sektör yatırımcıları, mülkiyet ve stratejik nüfuz karşılığında yeni ortaya çıkan şirketlere (start-up'lara) finansman sağlamaktadır. Teknoloji şirketlerinin büyümesiyle birlikte, fikri mülkiyet, veriler, yetenekler ve karar alma süreçleri genellikle dış yatırımcıların çıkarlarıyla yakından bağlantılı hale gelecektir. Ağ devleti modelinden ilham alan toplumlar yabancı sermayeye bağımlı hale gelirse, o zaman mali nüfuzun kademeli olarak kurumsal bir nüfuza, sonra nihayetinde siyasi bir nüfuza dönüşmesi muhtemeldir. Bu tür koşullarda yabancı yatırım, sırf bir ekonomik faaliyet olmaktan öteye geçerek, dış aktörlerin yerel kurumlar ve kamu politikaları üzerinde nüfuz kazanmalarını sağlayan bir mekanizmaya dönüşür.

İslami siyaset fikri açısından bakıldığında, bu mesele daha da temel bir öneme sahiptir. Zira İslam, teknolojik ilerlemeye, girişimciliğe ya da uluslararası işbirliğine karşı değildir. Tarih boyunca İslam hadaratı, dünyanın pek çok bölgesinden aktif bir şekilde bilim ve teknoloji kazanmıştır. İslam, ilim kazanmak ile stratejik bağımlılığı terk etmek arasında net bir ayrım yapmaktadır. Zira teknoloji, İslam ümmeti için sırf ticari bir fırsat değil, stratejik bir güç olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden İslam Devleti'nin bağımsızlığını güçlendirmek amacıyla stratejik sektörler geliştirmek gerekir; bu ise, yabancı yatırımcılara veya dış güç merkezlerine olan bağımlılığı artırmak için olmamalıdır.

Bundan da önemlisi İslam, kendi toprakları içinde rakip siyasi otorite merkezlerinin ortaya çıkmasına izin vermemektedir. Özel kurumlar, şeriatın sınırları dahilinde eğitim verebilir, faaliyetlerini yürütebilir ve araştırmalar yapabilirken; ancak egemenlik, İslam'ın otoritesine boyun eğen devlete aittir. Bu yüzden herhangi özel kuruluşun, mali gücü veya teknolojik gelişmişliği nereye ulaşırsa ulaşınsın, devlete paralel bir yönetim sistemi inşa etmesi, devletten ayrı bir siyasi bağlılık geliştirmesi veya topraklarının bir kısmı üzerinde bağımsız bir otorite kurması caiz değildir. Çünkü zenginlik, mülk satın alabilir ancak egemenlik satın alamaz.

Bu nedenle ağ devletiyle ilgili endişeler göç ve yatırım meselelerinin ötesine geçmektedir; zira bu endişeler, finansal sermayenin nihayetinde kurumsal bir bağımsızlık üretip üretmeyeceği ve bu kurumsal bağımsızlığın nihayetinde rakip bir siyasi iktidara dönüşüp dönüşmeyeceği ile ilgilidir. Bu gelişme, ağ devleti mefhumunun ortaya koyduğu temel ideolojik meydan okumayı temsil etmektedir.

Sonuç olarak İslami bakış açısına göre, bilimin ithal edilmesi caiz olup, uygun koşullar altında yatırım yapılması memnuniyetle karşılanmaktadır; ancak egemenlik, siyasi otorite ve toplumun bağlılığı, mali güçle kazanılan bir meta haline gelemaz. Hilafetin gölgesinde teknolojik ilerleme, devlet içinde bir devletin ortaya çıkmasına değil, ümmetin bağımsızlığına hizmet etmektedir.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Dr. Muhammed - Malezya